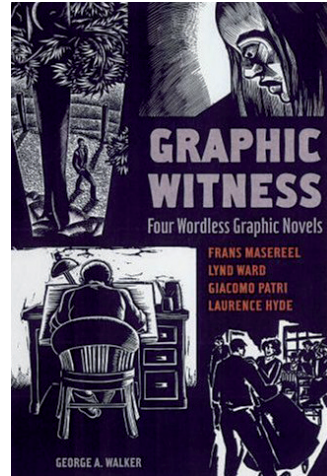

Hoewel Frans Masereel (1889-1972) het grootste deel van zijn leven heeft doorgebracht in Frankrijk, hebben de Franse boekhandels en de grote Parijse uitgevers destijds nooit veel belangstelling en waardering kunnen opbrengen voor de *romans en images* en boekillustraties waarmee de Vlaamse houtsnijder na de Eerste Wereldoorlog een bijzondere plaats in de Europese boekkunst verwierf. In Duitsland beleefden zijn *Bildromane* herdruk na herdruk, terwijl Parijs opvallend ongeïnteresseerd bleef. Alleen al in 1920 en 1921 verschenen in München, Leipzig en Berlijn in totaal tien boekuitgaven met werk van Masereel, waarvan acht bij de belangrijkste Duitse uitgevers van die tijd, Kurt Wolff en Anton Kippenberg (Insel-Verlag). De grote houtsnedensuite *Die Stadt/La Ville*, die nu een onbetwiste plaats inneemt in de canon van de Europese grafiek van het interbellum, verscheen in 1925 in München bij Kurt Wolff, de Franse editie bij de kleine Parijse uitgever Albert Morancé. Toen de dichter René Arcos, die in 1919 samen met Masereel in Genève de bibliofiele Éditions du Sablier had opgericht, drie jaar later was teruggekeerd naar Parijs, schreef hij aan zijn vriend Frans: ‘*Tu as [ici] des amateurs fervents, et les artistes sont, en général, pour toi, mais la masse des libraires t’est plutôt hostile.*’

Ongetwijfeld speelt het een rol dat het werk van Masereel nauwelijks te etiketteren is. Hij is nu eenmaal geen kubist, geen dadaïst, geen surrealist en zelfs geen echte expressionist. In exposities die een beeld geven van de kunststromingen van zijn tijd, komt hij dan ook niet of nauwelijks aan bod.

Des te verheugender is het dat tussen 2002 en 2008 in Frankrijk niet minder dan vijf Masereel-heruitgaven verschenen, waaronder zijn belangrijkste houtsnedenboeken. In 2002 *Mon livre d’heures* (oorspronkelijk Genève, 1919) en in april 2008 *La Ville*, beide door de Éditions Cent Pages in Grenoble uitgegeven met de steun van de regio Rhône-Alpes en het Centre national du Livre. In juli 2007 een gebonden geïllustreerde heruitgave van de satire *Liluli* (oorspronkelijk Parijs, 1920) van Romain Rolland, met de houtsneden van zijn goede vriend Masereel. En in november 2008 bij de Éditions L’échappée in Montreuil de Franse editie *Gravures rebelles* van de in 2007 door Firefly Books uitgegeven bundel *Graphic Witness: Four Wordless Graphic Novels*, waarin Masereels *La Passion d’un Homme* uit 1918 de blikvanger vormt, naast werk van zijn Amerikaanse bewonderaar Lynd Ward, de Italiaan Giacomo Patri en Laurence Hyde. Van al deze heruitgaven is de Cent Pages-editie van *La Ville* uit 2008

Cover van de bundel *Graphic Witness*, waarin Masereels *La Passion d'un Homme* de blikvanger vormt (collectie Joris van Parys)

de meest spectaculaire omdat deze honderd houtsneden, die zelfs in de originele editie al groter waren dan in de andere boekuitgaven van Masereel, hier nog eens zijn uitvergroot tot het formaat van een kleine affiche (39 x 26 cm). Weliswaar is dat een bibliofiele extravagantie – de hele vormgeving van het boek is een staaltje van hedendaagse bibliofilie – maar je kunt niet zeggen dat het concept als zodanig misplaatst is. Het is een feit dat zelfs een aantal kleine houtsneden van Masereel zich perfect lenen tot uitvergroting en trouwens al eerder zijn gebruikt als affiche. Het meest recente voorbeeld is de affiche van de expositie *Masereel en de zee*, die in de zomer van 2009 te bewonderen was in het Cultuurcentrum Casino van zijn geboortestad Blankenberge. Daarvoor werd de prachtige houtsnede gekozen van de man op de golfbreker uit *Mon livre d'heures*, waarvan het origineel niet groter is dan 6,5 x 8,5 cm. Wat de monumentale uitgave van *La Ville* bij Cent Pages extra aanbevelenswaard maakt is het essay van Stefan Zweig over Masereel uit 1923, waarvan de Franse vertaling – zestig jaar geleden voor het eerst verschenen in het tijdschrift *Maintenant* – hier als inleiding werd opgenomen.

Dat de belangstelling en (her)waardering niet van tijdelijke aard zijn, blijkt onder andere uit de opvallende bijval voor *Frans Masereel, une biographie*, vertaald uit het Nederlands¹ en begin 2009 in Frankrijk in de handel gekomen, en uit het colloquium *Graveurs/Gravure*, dat op 23 april 2010 in Villeneuve d'Ascq naar aanleiding van de Journées France-Belgique werd georganiseerd door de Université Lille 3. Een van de lezingen op het programma was *La galerie Joseph Billiet et ses artistes Henri Le Fauconnier et Frans Masereel dans les échanges franco-belges des années 1920*, over de kleine Parijse galerie die Masereel vanaf 1922 ook als schilder en aquarellist bekend maakte.

1 Joris VAN PARYS, *Frans Masereel, une biographie*, Brussel: Archives et Musée de la Littérature/Luc Pire, 2008 (reeks *Archives du Futur*). De Nederlandse editie (*Masereel, een biografie*, Antwerpen/Baarn: Houtekiet/de Prom, 1995 en 2005) is uitverkocht, maar werd in 2007 integraal opgenomen in de basisbibliotheek van de Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren (dbnl), een selectie van '1000 sleutelteksten uit de cultuurgeschiedenis van de Lage Landen'. Het boek is direct toegankelijk via <http://www.dbnl.org> en <http://www.jorisvanparys.com> (laatst geraadpleegd op 27/04/2010).